

Zatom Nowy_2
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	międzychodzki	
Gmina	Międzychód	
Miejscowość	Zatom Nowy	PMI_ZN

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	16.10.2013	Miejsce wykonania	Dom informatora
Czas trwania	1 godzina	Forma i wielkość	Plik Audio/MP3
Przeprowadzający	R.J.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
PMI_ZN_02	M	72 lata		

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Jedyna nazwa przytaczana przez respondenta to Zatom Nowy. Podczas okupacji niemieckiej była to nazwa zmieniona o takim samym znaczeniu.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	Brak informacji.
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Respondent przytacza takie nazwy jak: <ul style="list-style-type: none"> - Plauta czyli rów wypełniony wodą, - Barbórka czyli zalew Warty, - Haideberg czyli wzniesienie w północno-zachodniej części wsi.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne	
1.	<div style="display: flex;"> <div style="flex: 1;"> <p>św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)</p> </div> <div style="flex: 2;"> <p>Tradycyjne Andrzejki wraz z wróżbami nie są przez respondenta dzisiaj już obchodzone, niegdyś w latach dziecięcych wróżby charakterystyczne dla tego święta organizowano tylko w szkole. Wyróżnić można:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lanie rozgrzanego wosku przez dziurkę od klucza do miski </div> </div>

		<p>wypełnionej zimną wodą, następnie odczytywanie kształtu cienia, który rzuca zastygnięty wosk;</p> <p>- ustawianie butów w rzędzie w celu sprawdzenia, który pierwszy przekroczy próg drzwi (znak, że właściciel/ka buta jako pierwszy/a ożeni się lub wyjdzie za mąż)</p> <p>Respondent uważa, że głównie bawiły się podczas Andrzejek dziewczęta.</p>
2.	św. Marcina/11 listopada	Respondenci nie obchodzą.
3.	Adwent	Nie ma zwyczaju związanego z adwentem.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	<p>Informator odróżnia św. Mikołaja od Gwiazdora. Św. Mikołaj zjawia się w domach 6 grudnia a Gwiazdor w dzień Wigilii.</p> <p>Respondent kultywuje tę tradycję głównie ze względu na swoje dzieci oraz wnuki, aby dostać upominek najczęściej jest to coś słodkiego dzieci muszą wyczyścić swoje buty i pozostawić je na noc w widocznym miejscu w korytarzu lub na parapecie.</p>
5.	Wigilia	<p>Przebieg Wigilii oraz przygotowania w domu respondenta od lat wyglądają podobnie. Dziś informator ubiera już sztuczną choinkę, wspomina jednak, że jeszcze nie dawno była to choinka prawdziwa, przystrajaniem choinki zajmują się najczęściej dzieci, robią to dwa lub trzy dni przed Wigilią, żona zawsze stara się uszykować 12 potraw, zawsze też jest sianko pod obrusem oraz talerz dla nieprzewidzianego gościa, do wieczery zasiada się gdy na niebie są już gwiazdy. Respondent jako głowa rodziny zawsze w dzień wigilii przynosi do domu nową jemiolę, która będzie wisieć przez następny rok. Rodzina czyta Pismo św. , dzieli się opłatkiem i składa sobie życzenia. Po kolacji przychodzi sąsiad najczęściej przebrany sąsiad. O godz. 24 rodzina kto chce szykuje się na Pasterkę.</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Respondent spędza w gronie rodzinnym, odwiedzając się wzajemnie.
7.	Sylwester/Nowy Rok	<p>Sylwestra informator spędza w gronie znajomych, o północy składane są życzenia. Wspomina zwyczaj wystawiania bram i robienia różnych psikusów. Najczęściej młodzi ludzie wystawiali różne bramy i bramki z gospodarstw i chowali a gospodarz musiał następnego dnia szukać.</p>

8.	Trzech Króli	Jedyną tradycją respondenta zapamiętaną i zachowaną jest pisanie poświęconą kredą na drzwiach domu $c+m+b$ =rok bieżący co oznacza dla respondenta Cacper, Melchior, Baltazar.
9.	Kolędnicy	Nie ma zwyczaju.
10.	MB Gromnicznej	Do dziś informator zapala świecę Gromniczną podczas mocnej burzy.
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	Z okresem karnawału respondent nie wiąże zbyt dużych tradycji. We wiosce nie odbywa się Podkociołek tak jak i również nie organizuje go się w domu. Na tłusty czwartek żona respondenta piecze pączki koniecznie z marmoladą.
12.	Topienie Marzanny	Brak informacji.
13.	Środa Popielcowa	Respondent wspomina zwyczaj robienia woreczków z popiołem i zawieszaniem ich na ramieniu lub do plecaka jako forma żartów, dzisiaj zwyczaj ten nie istnieje. Respondent uczestniczy we Mszy Świętej na której odbywa się tradycyjne posypywanie głowy popiołem w którym to momencie Ksiądz wypowiada słowa prochem jesteś i w proch się obrócisz.
14.	Śródpoście	Nie ma tradycji. Jest nieznane.
15.	Niedziela Palmowa	Respondent uczestniczy we Mszy św. w trakcie której są poświęcane własnoręcznie robione palmy np. z bukszpanu, gałązek bazi, krepy, papieru, Ksiądz poświęci palmy, które zabiera się do domy. Taka poświęcona palemka zostaje w domu przez cały rok aby chronić mieszkańców oraz ich domostwo.
16.	Triduum Paschalne	Tradycją którą wspominają i zachowują informator są Boże rany, jest to delikatne chłostanie witką. Nie do końca jest powiedziane kto w tradycji ma ten obowiązek kiedyś to gospodarz dzisiaj kto szybciej wstanie. Boże rany odbywają się w Wielką Sobotę.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	W Wielką Sobotę dzieci przygotowują gniazdko dla Zajączka a także jedzie się do Święconki nie ma reguły kto idzie z koszyczkiem, chodzą i młodzi i starsi, święcenie odbywa się przy Krzyżu, żona respondenta do koszyczka wkłada kiełbasę, chlebek, baranka z masła, sól, pieprz, coś słodkiego. W domu

		respondenta jest tradycja uczestniczenia w mszy rezurekcyjnej, podczas śniadania Wielkanocnego rodzina dzieli się poświęconymi potrawami, Respondent wspomina tradycję wspólnego robienia pisanek z dziećmi, wykonywało się je pisakami lub farbkami do jajek, tradycja ta niestety zanika u respondenta.
18.	Poniedziałek Wielkanocny	Śmingus dingus czyli lany poniedziałek, w domu respondenta jest żywy ale z umiarem, respondent wspomina niegdyś jak to woda lała się wiadrami przez okna.
19.	Zielone Świątki	Brak tradycji.
20.	Boże Ciało	Respondent uczestniczy w procesji w Zatomiu Starym, która odbywa się koło Kościoła.
21.	św. Jana	Mimo bliskości rzeki respondent nie wspomina tradycji związanych z św. Janem.
22.	MB Zielnej	Zbieranie ziół np. czarciego żebra, mięty, żdźbła zbóż, wszystkiego co o tej porze rośnie na łąkach i w ogrodach, tworzenie z nich bukietów, uczestnictwo we Mszy świętej na której bukiety te są poświęcane. Zioła tak jak i palmy się zasusza i zostają do następnego roku. Respondent uważa, że wszystko co poświęcone powinno się spalać a nie wyrzucać.
23.	MB Siewnej	Nie ma tradycji.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Uczestnictwo we Mszy świętej na cmentarzu, sprzątnięcie grobów bliskich, dekorowanie kwiatami, wiankami oraz zniczami, Respondent wspomina robienie samodzielne wianków, dzisiaj jednak wszystko kupowane jest w sklepach. W dzień za duszny także idzie się na cmentarz najczęściej tego dnia respondenci odwiedzają groby dalszych krewnych lub znajomych.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	Respondent nie zna żadnych tradycji z narodzinami dziecka.

2.	Ślub i wesele	- Pół teram, tłuczenie szkła na szczęście, kiedyś odbywał się dzień przed weselem dzisiaj tydzień przed, jest to spotkanie na które przyjeżdżają sąsiedzi, znajomi, dalsza rodzina, najczęściej nie proszone. Zdaniem respondenta kiedyś pół teramy były lepsze, teraz organizowane są prawie jak samo wesele.
3.	Śmierć i pogrzeb	Jedyny zwyczaj, który respondent pamięta i trwa on do dzisiaj to odmawianie różańca w intencji zmarłego przez wszystkie dni od śmierci aż do pogrzebu. Kiedyś różaniec ten odmawiało się w domu dzisiaj najczęściej w kościele w Zatomiu.
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
	Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa	Brak informacji.
	Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy	Tradycją kulinarną dla respondenta są makielki robione przez żonę na Wigilię. Mak dzisiaj kupuje się już gotowy, bułkę się moczy w wodzie lub w mleku (niestety respondent nie do końca zna przepis) miesza się z makiem następnie dodaje się miód, orzechy, skórkę pomarańczy oraz rodzyнки.
III. Tradycje rękodzielnicze		
	Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych	Brak informacji.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	Obecnie w wiosce znajduje się jeden Krzyż zbudowany zdaniem respondenta z inicjatywy mieszkańców. Niestety respondent nie wie w jakich latach. W lesie zaraz przy drodze w kierunku Sierakowa znajduje się po niemiecki cmentarz.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.

3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	Brak informacji.
6.	Lokalne odpusty	Nie odbywają się.
V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie		
1.	Dożynki	Nie odbywają się.
2.	Dni gminy/wsi	Nie odbywają się.
3.	Lokalne festyny	Nie odbywają się.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Brak informacji.